

Державний Гімн України

Ще не вмерла Україна

сл. П. Чубинського
муз. М. Вербицького

*Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.*

*Приспів (двічі):
Душу й тіло ми положим
За нашу свободу,
І покажем, що ми, браття,
Козацького роду.*

Гімн — урочиста пісня держави, є її інсагнацією. Як жанр музики гімн бере свій початок від давніх часів, коли в Єгипті, а згодом і в Стародавній Греції, складалися гімни, що прославляли богів (культові гімни) або героїв (військові гімни). У Київській Русі відомі героїчно-прославні сольні пісні на честь князів та народних героїв. Після прийняття християнства розвинулися релігійні гімни в західноєвропейських країнах, зокрема в Київській Русі — так звані кондаки. Соціально-релігійний рух зумовив появу протестантських гімнів: гуситська пісня в Чехії (XV ст.), лютеранський хорал у Німеччині (XVI ст.). У 1800-х рр. у Російській імперії поширилися привітальні канти, так звані віватні канти, як форма офіційного урочистого гімну.

У XVIII—XIX ст. з'являються державні гімни як символ державної єдності, як своєрідні поетично-музичні емблеми держав. Перші революційні гімни народилися в епоху Французької буржуазної революції кінця XVIII ст. ("Гімн Свободи", "Гімн Людству", "Гімн Братерству", "Гімн Розуму" та ін.). "Марсельєза" стала Державним Гімном Франції. В жанрі гімну написано фінальний хор дев'ятої симфонії *Л. Бетховена*, фінальний хор "Слався" опери "Іван Сусанін" *М. Глінки*, "Вічний революціонер" *М. Лисенка*.

Гімни мають велике громадсько-політичне значення як засіб політичної агітації, як втілення високих патріотичних ідей.

Слова національного гімну "Ще не вмерла Україна" написали в серпні 1862 р. *Микола Вербицький-Антюх* (1843—1909) — український письменник, педагог й учитель *М.К. Заньковецької*, один з лідерів тодішньої Київської громади — *Тадей Рильський* (1841—1902) та *Павло Чубинський* (1839—1884) — український поет, фольклорист, етнограф і громадський діяч. Історично склалося, що *П. Чубинському*, якому належать правка тексту й безсмертні рядки

приспіву гімну, приписують авторство всіх слів гімну. Одним із перших авторів музичної редакції був *Микола Лисенко*, тривалий час було популярним виконання цього твору з музикою *Кирила Стеценка*. Уперше текст твору надруковано 1863 р. в журналі "Мета" на Львівщині, а під його рядками, через помилку *П. Куліша* і редакції, стояв підпис *Т. Шевченка*. Певною мірою, завдяки цій помилці гімн швидко розійшовся в рукописах і друківаних варіантах серед українців. Тоді саме це число журналу отримав і млинівський священик *Михайло Вербицький* (1815—1870), який фанатично поважав *Шевченка* і мріяв покласти на музику його вірші. Вже в грудні 1863 р. гімн на музику *М. Вербицького* вперше пролунав на засіданні громади Перемишльської гімназії. Вперше з нотами гімн був надрукований 1885 р.

Наприкінці XIX ст. значення національного гімну в Центральній і Східній Україні набув також "Заповіт" *Т. Шевченка*, що постійно виконувався під час урочистих маніфестацій, у Галичині XIX ст. — спершу "Дай, Боже, в добрий час" *Ю. Добриловського*, згодом "Мир вам, браття, всім приносим" (сл. *І. Гушалевича*, муз. *Д. Січинського*, 1848 р.), визнаний Головною руською радою у Львові за національний гімн галицьких українців, та духовний гімн-молитва "Боже великий, єдиний" (сл. *О. Кониського*, муз. *М. Лисенка*), що тепер співають в українських церквах після богослужіння.

В Україні національними гімнами вважалися також "Вічний революціонер" *І. Франка*, покладений на музику *М. Лисенком*, і "Не пора" *І. Франка*, покладений на музику *Д. Січинським*. Великого поширення набули гімни "За тебе, Україно" (сл. *В. Щурата*, муз. *С. Людкевича*) та "Для тебе, Україно, живемо" (сл. *О. Грицяя*, муз. *С. Людкевича*) за межами України, особливо в Америці та Канаді.

Марка, випуск якої здійснено до 100-ліття національного гімну

На 1900-й рік у Російській імперії та Австро-Угорщині серед українців особливого поширення набув гімн “Ще не вмерла Україна”. Як національний гімн, як символ України цей твір визнавали *Іван Франко*, *Леся Українка* та інші громадсько-політичні діячі, він був овіяний у співі Легіону Українських Січових Стрільців улітку 1918 р.

За років УНР під час проголошення незалежності України 22 січня 1918 р. у будинку Української Центральної Ради був відспіваний “Заповіт” *Тараса Шевченка*. Перше узаконення гімну за текстом і партитурою Чубинського—Вербицького відбулося 15 травня 1918 р., — за часів Української Держави з Гетьманом *Павлом Скоропадським* у проводі. Символічно, що його авторами стали галичанин *Михайло Вербицький* та наддніпрянець *Павло Чубинський*. У 1939 р. ухвалою сейму Карпатської України гімн “Ще не вмерла Україна” був закріпленний законодавчо.

На жаль, подальша доля гімну України була такою ж трагічною, як і доля нашого народу. За виконання цієї пісні переслідували. І тільки 9 березня 1990 р. в Києві, біля пам’ятника Кобзареві, гімн уперше прилюдно пролунав в Україні, а 29 січня 1991 р. у місті Борисполі на Книшовому кладовищі цим гімном урочисто вшанували пам’ять *Павла Чубинського*. Уперше офіційно український національний гімн зазвучав на урочистому засіданні Верховної Ради України 5 грудня 1991 р. у виконанні Українського народного хору ім. *Григорія Верьовки* (аранжування *Анатолія Авдієвського*).

16 січня 1992 р. Верховна Рада України затвердила музичну редакцію Державного гімну України, автором якої є *М. Вербицький*. 6 березня 2003 р. Верховна Рада України ухвалила Закон “Про Державний гімн України”, де Державним гімном України визначено національний гімн на музику *М. Вербицького* з відредагованими словами першого куплету та приспіву твору *П. Чубинського* “Ще не вмерла Україна”. ■

Ірина Ігнатова, вчителька, м. Львів

“Імена України в Космосі”, під ред. І.Б. Вавилової і В.П. Плачинди. — Львів: ВД “НАУТІЛУС”, 2003; К.: “ВАІТЕ”, 2001, 2003; К.: ВД “Академперіодика”, 2003. — с. 16—17)

